

УДК 349.41

DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.170-179

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ У ПЕРІОД ВІЙНИ В УКРАЇНІ 2022-2023 РОКАХ

Бабецька Іванна Ярославівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри права і публічного управління
вул. Українська 18, смт. Богородчани, Івано-Франківська обл., 77701, Україна
e-mail: ivanna.babetska@ukd.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3094-5964>

Мета. Метою статті є визначення поняття «земельний сервітут» та з'ясування питання про механізм розпорядження земельними сервітутами у період воєнного стану в Україні. У статті обґрунтовується теза про неефективність «звичного мирного» правового регулювання земельних сервітутів в умовах воєнного стану. Для ефективного функціонування економіки держави та виробництва сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану, мають місце і інші фактори, які обумовлюють необхідність запровадження на період воєнного стану особливого, спрощеного порядку доступу до земель. Стаття присвячена дослідженню особливостей правового регулювання земельного сервітуту в умовах воєнного стану. **Методика.** Методика включає комплексний аналіз та узагальнення наявного науково-теоретичного матеріалу та формулювання відповідних висновків та рекомендацій. Під час дослідження використовувались наступні методи наукового пізнання: термінологічний, діалектичний, формально-логічний, системно-функціональний, системно-структурний. **Результати:** в процесі проведеного дослідження визначено поняття «земельний сервітут». Доведено, що право земельного сервітуту являється право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками).

Наукова новизна. В процесі дослідження встановлено, що під час воєнного стану внесено чимало змін до законодавства у сфері регулювання земельних сервітутів. **Практична значимість.** Результати дослідження можна використати у правотворчій діяльності з метою правового врегулювання суспільних відносин у сфері використання земельних сервітутів в умовах воєнного стану в Україні.

Ключові слова: земельний сервітут, встановлення сервітуту, сервітутне землекористування, види сервітутів, земельна ділянка, заінтересована особа.

Ivanna Babetska

PhD in Law, Associate Professor Department of Law and public administration
18 Ukrainka Street, Bohorodchany, Ivano-Frankivsk region, 77701, Ukraine
e-mail: ivanna.babetska@ukd.edu.ua

THE PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF LAND EASEMENT DURING THE WAR IN UKRAINE IN 2022-2023

Purpose. The purpose of the article is to define the concept of "land easement" and clarify the issue of the mechanism of disposal of land easement during the period of war in Ukraine. The article substantiates the thesis about the ineffectiveness of the "usual peaceful" legal regulation of land easements in the conditions of martial regime in Ukraine. For the effective functioning of the state economy and the production of agricultural products in the conditions of martial law, there are other factors that make it necessary to introduce a special, simplified procedure for access to land during the period of martial law. The article is devoted to the study of the peculiarities of the legal regulation of land easements in the conditions of martial regime. **Methodology.** The methodology includes a comprehensive analysis and generalization of the available scientific and theoretical material and the formulation of appropriate conclusions and recommendations. During the research, the following methods of scientific knowledge were used: terminological, dialectical, logical-semantic, logical-normative, system-structural. **Results.** In the course of the conducted research, the concept of "land easement" was defined. It has been proven that the right of land easement is the right of the owner or land user of a land plot to limited paid or free use of someone else's land plot. **Originality.** During the research, it was established that during the martial law, many changes were made to the legislation in the field of land easement regulation. **Practical significance.** The results of the study can be used in law-making activities for the purpose of legal regulation of public relations in the sphere of legal protection of the use of land easements in the conditions of martial law in Ukraine.

Key words: land easement, easement establishment, easement land use, types of easement, land plot, interested person.

Постановка проблеми. Воєнний стан вимагає прийняття швидких управлінських рішень, що мають на меті стабілізацію ситуації в Україні та відсічі збройної агресії ворога. У період дії воєнного стану законодавство, яке регулює земельні сервітутути, суттєво змінювалося. Правове регулювання земельного сервітуту звичним способом, коли процедури надання земельних ділянок тривають місяцями, в умовах воєнного стану є неефективні. Деякі введені на початку дії воєнного стану обмеження законодавець уже пом'якшив, а для деяких - передбачив нове правове регулювання.

Вирішення багатьох завдань для стабілізації та відновлення економіки України у воєнний період прямо залежить від швидкості прийняття управлінських рішень щодо надання земельних ділянок відповідного цільового призначення, проведення землеустрою та реєстрації прав на землю. Отож, пробуємо розглянути основні аспекти щодо використання земельних сервітутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження земельних сервітутних правовідносин було предметом досліджень науковців, серед яких: В.І. Андрейцев, Д.В. Бусуйок, М.К. Галянич, В.К. Гуревський, О.В. Дзера, Т.О. Коваленко, М.В. Краснова, П.Ф. Кулинич, Р.І. Марусенко, А.М. Мірошниченко, Є.О. Мічурін, В.В. Носік, Н.І. Титова, Є.О.Харитонов, Т.Є.Харитонова, М.В. Шульга, В.В. Цюра та ін. Однак, враховуючи введення воєнного стану в Україні актуальною залишилась детальна характеристика правового регулювання земельного сервітуту у період війни в Україні 2022-2023 роках.

Постановка завдання. Метою даної наукової статті є дослідження категорії «земельний сервітут», а також аналіз особливостей правового регулювання земельного сервітуту у період війни в Україні 2022-2023 роках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основи формування інституту прав на чужі земельні ділянки, а саме сервітуту, закладені ще з давніх часів, тому доцільним є звернутись до історії його виникнення. Термін «сервітут» походить від лат. *servitus, servitutis* – повинність, обов'язок, зобов'язання [1, 79].

Сервітут (право користування чужим майном) як інститут цивільного права сформувався ще у римському праві. Вироблена римськими юристами система сервітутів використовується у більшості європейських країн. В українському законодавстві встановлено правове регулювання інституту сервітуту, оскільки в радянському праві сервітутів не передбачалося. У законодавстві України відносини щодо користування чужим майном регулюють нормами речового та зобов'язального права, і тому право користування чужим майном може виступати елементом змісту різних за своєю природою правовідносин. На проблеми правового регулювання відносин щодо користування чужим майном звертали увагу давно, але актуальність дослідження проблем права користування чужим майном зумовлює відродження у цивільному праві України інституту речових прав на чуже майно та зміни, які внесені у законодавство щодо регулювання договірних відносин користування чужим майном.

Сервітутути – речові права, які забезпечують особі безпосереднє користування чужою річчю і нерозривно пов'язані з певною земельною ділянкою (земельні сервітутути) або конкретною особою (особисті сервітутути) – дуже давній інститут приватного права [2].

Сервітут у римському праві – це набуте за наявності відповідної правової підстави речове неподільне право на чужу тілесну річ, метою якого була вигода для конкретної особи чи земельної ділянки і яке надавало право визначеним способом користуватися річчю або забороняти визначеним чином користуватися нею іншим особам [3].

Поняття «сервітут», або право користування, відоме вітчизняній правовій традиції ще з дореволюційних часів. Однак свого повноцінного юридичного закріплення у цивільному праві воно набуло лише з прийняттям ЦК України. За своєю природою сервітути бувають приватноправовими та публічними. До приватних належать ті, які покликані забезпечувати інтереси окремих приватних осіб. Такими є, наприклад, право прогону худоби шляхом, що проходить сусідньою земельною ділянкою, чи право забору води із сусідньої криниці тощо. Щодо публічних сервітутів, то це права користування чужими нерухомими речами, які полягають у обмеженому користуванні суспільних інтересів. Наприклад, право прокладання через чужу земельну ділянку ліній електропередач чи газопроводу тощо. Варто зауважити, що приватні сервітути своїм предметом можуть мати як рухомі речі (особистий сервітут), так і нерухомі [4].

У даний час сервітут отримав своє належне врегулювання у законодавстві України, де сервітутним відносинам присвячена глава 32 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ) [5] та глава 16 Земельного кодексу України (далі - ЗКУ) [6]. Як слушно зазначає Т. Є. Харитонова, це вказує не тільки на важливість цього інституту, як такого, що має давню правову історію, але й на його перспективність в майбутньому, оскільки сервітут забезпечує потреби осіб у користуванні земельними ресурсами, об'єктами нерухомості, в ефективному та раціональному здійсненні своїх прав власника (користувача). Тому сервітутні відносини вже давно розглядаються науковцями з позицій як земельного, так і цивільного права [7, с. 48].

Відповідно до статті 401 ЦК України право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів (земельний сервітут) або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом. Сервітут може належати власникові (володільцеві) сусідньої земельної ділянки, а також іншій, конкретно визначеній особі (особистий сервітут) [5].

Земельні сервітути на землях державної, комунальної власності становлять собою окремий різновид земельних сервітутів, які мають свої особливості, що проявляються в окремій процедурі встановлення, а також характеризуються своїм особливим об'єктним та суб'єктним складом.

Згідно із ч.1 ст. 98 ЗКУ право земельного сервітуту - це право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками). Сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або рішенням суду (ч.1 ст.100 ЗКУ) [6].

Зміст сервітуту становить сукупність прав та обов'язків сервітутних відносин. Зокрема зміст сервітуту можуть становити можливість проходу, проїзду через сусідню земельну ділянку, прокладання та експлуатація ліній електропередачі, зв'язку і трубопроводів, забезпечення водопостачання та меліорації тощо. Отже, зміст сервітуту визначається насамперед обсягом прав сервітуарія щодо користування чужим майном. В цілому такі права можуть мати або позитивний, або негативний характер.

Договір про встановлення земельного сервітуту підлягає державній реєстрації в порядку, встановленому для державної реєстрації прав на нерухоме майно. У разі недосягнення домовленості про встановлення сервітуту та про його умови спір вирішується судом за позовом особи, яка вимагає встановлення сервітуту.

Під час ведення воєнного стану внесено чимало змін до земельного законодавства. Розглянемо основні з них.

Постанова КМУ “Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації” № 326 від 20 березня 2022 року визначає порядок та можливість визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації [8].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX від 24 березня 2022 року передбачив на час дії воєнного стану такі правила:

- автоматично продовжуються на один рік договори користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення усіх форм власності, строк яких завершився під час воєнного стану, без волевиявлення сторін;

- землевласники та землекористувачі звільняються від відповідальності за невикористання земельних ділянок за їх цільовим призначенням;

- земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва (“ТСВ”);

- забороняється безоплатна приватизація земельних ділянок;

- не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності;

- постійні користувачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть передавати їх в оренду для ТСВ строком до одного року;

- орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності без згоди землевласника можуть передавати свої права оренди, суборенди іншим особам на строк до одного року за договорами в електронній формі;

- для ведення ТСВ земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, а також ті, що залишились у колективній власності, нерозподілені та невитребовані земельні ділянки та земельні частки (паї) (СГ Ділянки) передаються в оренду на строк до одного року на таких умовах: а) розмір орендної плати не перевищує 8% нормативної грошової оцінки земельної ділянки; б) договір укладається в електронній формі та засвідчується кваліфікованими електронними підписами сторін; в) формування земельної ділянки для її передачі в оренду здійснюється без внесення відомостей до ДЗК та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації з інвентаризації; г) право оренди не підлягає державній реєстрації. Натомість, районною військовою адміністрацією здійснюється державна реєстрація договору; д) договір не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено (навіть у тому випадку, якщо воєнний стан було припинено раніше); е) орендар земельної ділянки не має переважного права орендаря на поновлення договору або купівлю СГ Ділянки, прав на компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки, передачу СГ Ділянки в суборенду, встановлення сервітуту, будівництво на СГ Ділянці, зміну її цільового призначення тощо [9].

Також вказаний закон встановив нову процедуру формування земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Зокрема:

1. Якщо в оренду передається несформована земельна ділянка (яка не зареєстрована у Державному земельному кадастрі та не має кадастрового номеру), потрібно провести її формування, але у спрощеному порядку (без внесення відомостей про таку земельну ділянку до Державного земельного кадастру, державної реєстрації та присвоєння їй

кадастрового номера, суто на підставі спрощеної технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка розробляється та затверджується за рішенням органу, уповноваженого передавати земельну ділянку в оренду).

2. Спрощена технічна документація включає лише пояснювальну записку, матеріали топографо-геодезичних вишукувань, відомості про обчислення площі земельної ділянки, кадастровий план земельної ділянки, перелік обмежень у використанні земельної ділянки, відомості про встановлені межові знаки. Така технічна документація є обов'язковим додатком до договору оренди землі. Без неї договір не має юридичної сили [14].

28 квітня 2022 року набрала чинності постанова КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» № 480 від 19 квітня 2022 року, що передбачила на період дії воєнного стану та протягом одного місяця після його припинення/скасування такі особливості:

- нотаріальне посвідчення договорів щодо відчуження нерухомого майна, договорів іпотеки, довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, здійснюється виключно нотаріусами, включеними Міністерством юстиції України («Мін'юст») до переліку («Перелік нотаріусів»);

- реєстрацію речових прав на нерухоме майно здійснюють, окрім нотаріусів, що увійшли до Переліку нотаріусів, також визначені Мін'юстом державні реєстратори;

- нотаріальне посвідчення договорів щодо відчуження нерухомого майна і відповідна державна реєстрація прав забороняється до закінчення одного місяця з дня державної реєстрації права власності відчужувача нерухомого майна (за винятком, зокрема, оформлення спадщини);

- забороняється також нотаріальне посвідчення договорів щодо відчуження нерухомого майна, іпотеки, встановлення довірчої власності на нерухоме майно (в тому числі внесення змін або припинення таких договорів) і відповідна державна реєстрація прав на підставі довіреності відчужувача/іпотекодавця;

- нотаріальне посвідчення договору щодо відчуження нерухомого майна, іпотеки, про встановлення довірчої власності на нерухоме майно здійснюється виключно за місцезнаходженням такого майна (з певними особливостями для міста Києва та Київської області);

- забороняється державна реєстрація права власності на нерухоме майно у зв'язку з передачею майна у власність юридичної особи як внесок (внесення майна до статутного (складеного) капіталу (статутного фонду)), а також у власність фізичним та юридичним особам, що вийшли із складу засновників (учасників) юридичної особи [10].

З метою надання та зміни цільового призначення земельних ділянок для розміщення виробничих потужностей підприємств, що переміщуються (евакууються) із зони бойових дій, розміщення об'єктів для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб, ведення сільськогосподарського виробництва, сталого функціонування газотранспортної та газорозподільної систем, водопостачання і водовідведення, виробництва тепла, електронних комунікацій 12 травня 2022 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

14 травня 2022 року набрала чинності Постанова КМ України «Деякі питання ведення та функціонування Державного земельного кадастру в умовах воєнного стану» № 564 від 7 травня 2022 року [11]. Даною постановою припиняється доступ користувачів

до ДЗК в межах адміністративно-територіальних одиниць, перелік яких затверджується Державною службою з питань геодезії, картографії і кадастру за погодженням з Міністерством аграрної політики та продовольства.

9 червня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану»[12]. Відповідно до нього, земельні ділянки, зазначені в абзаці дев'ятому пункту 24 цього закону, які переходять у комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст відповідно до зазначеного пункту, можуть бути передані в оренду у порядку, визначеному підпунктом 2, без державної реєстрації права комунальної власності на такі земельні ділянки; передача в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності, яка не віднесена до земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, здійснюється без зміни її цільового призначення; передача земельних ділянок державної, комунальної власності в оренду без проведення земельних торгів, крім випадків, визначених законом.

Відповідно до вказаного закону встановлено особливий порядок проведення робіт із землеустрою. Обстежувальні, вишукувальні та топографо-геодезичні роботи під час воєнного стану можуть виконувати тільки за умови отримання спеціального дозволу від Служби безпеки України.

Також вказаний закон встановив особливості регулювання окремих сфер земельних правовідносин. Зокрема:

– договори оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту, строк яких закінчився після введення воєнного стану, щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності вважаються поновленими на *один рік* без волевиявлення сторін відповідних договорів і без внесення відомостей про поновлення договору до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

- під час воєнного стану забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі та розроблення такої документації;

– під час дії воєнного стану не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності;

– землекористувачі, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності на праві постійного користування, емфітевзису, можуть передавати такі земельні ділянки в оренду строком до одного року для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;

– орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності можуть передавати на строк до одного року належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Така передача здійснюється без згоди власника земельної ділянки на підставі письмового договору про передачу права землекористування між землекористувачем та особою, якій передається право користування земельною ділянкою, що укладається в електронній формі. Про передачу права оренди, суборенди особа, яка його передала, письмово повідомляє орендодавця протягом п'яти днів з дня державної реєстрації договору про передачу права землекористування;

– до розробників документації із землеустрою, виконавців топографо-геодезичних і картографічних робіт загальнодержавного призначення на відповідних територіях не застосовуються вимоги щодо обов'язкового страхування відповідальності перед замовниками та третіми особами за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок необережності, недогляду і професійних помилок;

– терміни сплати землекористувачем (крім землекористувачів земель державної, комунальної власності) орендної, суборендної плати за земельні ділянки, плати за встановлення земельного сервітуту, суперфіцію, які настали під час дії воєнного стану, переносяться на строк до шести місяців з дня припинення або скасування воєнного стану [12].

Однак, у період воєнного стану у системі «Prozorro. Продажі» продовжують оголошуватися земельні аукціони на сільськогосподарські землі. На даний час це не законно і такі торги не мають юридичної сили.

Але постає питання, як бути громаді, якщо на одну земельну ділянку претендують декілька орендарів, і деякі з них готові платити по 12 і більше % орендної плати? Зрозуміло, що вам, як добрим господарям, хочеться залучити до місцевого бюджету якомога більше грошей, особливо у таких складних умовах. Однак, у період воєнного часу діють інші принципи, і вони направлені на стабілізацію економіки у цілому. Тому чинне в умовах воєнного часу законодавство передбачає тільки один законний спосіб ваших дій: ви зобов'язані надати дозвіл першому, хто звернувся із пропозицією (за умови, що така особа відповідає встановленим законом вимогам), та укласти з ним договір на 1 рік з розміром орендної плати не більше 8% від нормативної грошової оцінки [13]. Звичайно, можливе зловживання, однак, варто сподіватись на справедливість, розумність та чесність керівників громади.

Як бачимо, законодавець системно врегулював земельні відносини в умовах воєнного стану, адже передбачив багато спрощених процедур для забезпечення функціонування аграрного сектору розвитку економіки країни та прискореного відновлення інфраструктури.

Підстави припинення сервітутів встановлює ст.406 ЦК України та ст.102 Земельного кодексу України. Частина 1 статті встановлює перелік випадків безспірного припинення сервітутних прав. До таких віднесено:

- 1) поєднання в одній особі особи, в інтересах якої встановлений сервітут, і власника майна, обтяженого сервітутом;
- 2) відмови від нього особи, в інтересах якої встановлений сервітут;
- 3) спливу строку, на який було встановлено сервітут;
- 4) припинення обставини, яка була підставою для встановлення сервітуту;
- 5) невикористання сервітуту протягом трьох років підряд;
- 6) смерті особи, на користь якої було встановлено особистий сервітут [5].

Цей перелік, по-перше, має бути доповнений загальними підставами припинення речових прав, а також тими, що впливають з природи сервітутних правовідносин, по-друге, окремі з зазначених підстав припиняють лише окремі види сервітутів. Виходячи з цього, підстави припинення сервітутів можуть бути об'єднані в окремі групи [4].

Сервітут може бути також припинений за рішенням суду на вимогу власника майна за наявності обставин, які мають істотне значення. Зокрема, власник земельної ділянки має право вимагати припинення сервітуту, якщо він перешкоджає використанню цієї земельної ділянки за її цільовим призначенням.

Висновки. Право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів (земельний сервітут) або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом. Сервітут може належати власникові (володільцеві) сусідньої земельної ділянки, а також іншій, конкретно визначеній особі (особистий сервітут).

Згідно законодавства право земельного сервітуту – це право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками).

Сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або рішенням суду. Земельний сервітут може бути встановлений договором між особою, яка вимагає його встановлення, та власником (володарем) земельної ділянки. Договір про встановлення земельного сервітуту підлягає державній реєстрації в порядку, встановленому для державної реєстрації прав на нерухоме майно. У разі недосягнення домовленості про встановлення сервітуту та про його умови спір вирішується судом за позовом особи, яка вимагає встановлення сервітуту.

Земельні сервітути на землях державної, комунальної власності становлять собою окремий різновид земельних сервітутів, які мають свої особливості, що проявляються в окремій процедурі встановлення, а також характеризуються своїм особливим об'єктним та суб'єктним складом. Під час ведення воєнного стану внесено чимало змін до земельного законодавства.

Зміни та обмеження, що встановлені законодавцем у період воєнного стану слугують меті мінімізувати кількість зловживань, які могли би суттєво збільшитись в умовах воєнного стану за відсутності належного контролю та стабілізувати економіку країни у складних умовах. Тому, сподіваємося, що усі незручності, спричинені вимушено встановленими обмеженнями, як і воєнний стан, триватимуть недовго, а закладена регулятивна основа для відновлення України допоможе пришвидшити ліквідацію наслідків війни.

Список використаних джерел

1. Лукомська Н. А. Особливості встановлення земельних сервітутів за судовими рішеннями: теоретичні та практичні аспекти. URL: <http://centercons.com.ua>
2. Мартин В. Право користування чужим майном за новим законодавством України URL: <https://goo.gl/2Cdiqi>.
3. Ковалик Г. І. Сервітути у римському праві та їх рецепція у праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2016. 237 с.
4. Харатинов Є. О. Цивільне право України. Київ: "Істина", 2007. 816 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
7. Харитоновна Т.Є. Правове регулювання відносин у сфері здійснення прав на чужі земельні ділянки за законодавством України: проблеми та перспективи. *Часопис цивілістики: Науково-практичний журнал*. Випуск 18. Одеса, 2015. С. 45-50.
8. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

10. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

11. Деякі питання ведення та функціонування Державного земельного кадастру в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

13. Розпорядження сільгоспземлями в період воєнного стану – основне в законі № 2145. Правова група Офісу підтримки реформи з децентралізації Мінрегіону. URL: <http://decentralization.gov.ua>

References

1. Lukomska, N. A. Features of the establishment of land easements by court decisions: theoretical and practical aspects Available at: <http://centercons.com.ua> (in Ukrainian)

2. Martyn, V. Right to use someone else's property under the new legislation of Ukraine Available at: <https://goo.gl/2Cdiqi> (in Ukrainian)

3. Kovalyk, G.I.(2016). *Easements in Roman law and their reception in the law of Ukraine*: PhD diss. Lviv. (in Ukrainian)

4. Kharatinov, E.O.(2007). *Tsyvilne pravo Ukrainy* [Civil Law of Ukraine]. Kyiv: "Istyna". (in Ukrainian)

5. The Civil Code of Ukraine (2003, January 16). Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (in Ukrainian)

6. Zemel Land Code of Ukraine (2001, October 25). Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

7. Kharitonova, T.E. (2015). Pravove rehuliuвання vidnosyn u sferi zdiisnennia prav na chuzhi zemelni dilianky za zakonodavstvom Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Legal regulation of relations in the field of exercising rights to other people's land plots under the legislation of Ukraine: problems and prospects]. *Journal of Civilistics: Scientific and Practical Journal*. Odessa, 18, 45-50. (in Ukrainian)

8. On approval of the Procedure for determining the damage and losses caused to Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation: Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine (2022, March 20). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

9. On amendments to certain legislative acts of Ukraine on creating conditions for ensuring food security under martial law: Law of Ukraine (2022, March 24). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

10. On amendments to certain resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the activities of notaries and the functioning of unified and state registers, the holder of which is the Ministry of Justice, under martial law: Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine (2022, April 19). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

11. Some issues of maintaining and functioning of the State Land Cadastre under martial law: Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine (2022, May 7). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

12. On amendments to certain legislative acts of Ukraine on the peculiarities of regulation of land relations under martial law: Law of Ukraine (2022, May 15) Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)

13. Disposal of agricultural land during martial law is fundamental in Law No. 2145. Legal group of the Decentralization Reform Support Office of the Ministry of Communities and Territories Development. Available at: <http://decentralization.gov.ua> (in Ukrainian)

Стаття: надійшла до редакції 23.01.2023
прийнята до друку 10.02.2023
The article: is received 23.01.2023
is accepted 10.02.2023

Бібліографія: Бабецька І. Я. Особливості правового регулювання земельного сервітуту у період війни в Україні 2022-2023 роках. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право.* Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. Вип. 15 (27). Т. 1. С. 170-179. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.170-179.

